

ANALYSE: FAMILIENS ØKONOMI OG UNGES VIDEN OM PRIVATLIV PÅ NETTET

RIGE BØRN LEGER BEDST PÅ NETTET

Børn fra velstillede familier har bedre styr på deres personlige oplysninger på nettet end børn fra mindre velstillede hjem. Det viser en ny landsdækkende undersøgelse fra Børnerådet blandt 2.000 elever i 7. klasse.

Der er en klar sammenhæng mellem unges oplevelse af økonomi i familien og deres viden om nettets markedsmekanismer, og hvordan de beskytter deres personlige oplysninger. Det viser den seneste undersøgelse i Børnerådets Børne- og Ungepanel. De unge, der siger, de kommer fra familier med flere penge end gennemsnittet, er således mere opmærksomme på, at der indsamles oplysninger om dem, fx via cookies, når de er på nettet, og at virksomheder deler og bruger de informationer, som de indsamler om dem. De ved også mere om den lovgivning, der knytter sig til brug af nettet, fx i forhold til ophavsret, end de unge der vurderer, at de kommer fra mindre velstillede familier. Ikke overraskende viser undersøgelsen også, at unge fra økonomisk ressourcestærke familier har bedre adgang til digitale medier og tv, end unge fra mindre ressourcestærke familier. Fx har flere unge deres egen tablet eller computer.

Børnerådets formand Per Larsen udtrykker bekymring for tallene: "Desværre kan vi se, at børn fra familier med få penge også i den digitale verden er bagud på point. Det sender et kraftigt signal om, at vi ikke bare kan læne os tilbage og håbe på, at familierne selv klarer de digitale udfordringer. Hvis alle børn og unge skal have lige muligheder for at blive kompetente mediebrugere og borgere, skal vi sikre, at skolerne og institutionerne kommer langt mere på

banen og lærer børnene om beskyttelse af privatliv og rettigheder på nettet."

Børnerådets undersøgelse viser også, at de unge i mange henseender får noget positivt ud af at bruge medier. 83 pct. siger fx, at de lærer nye ting af at være på nettet, og 40 pct. er enige eller meget enige i, at de sociale medier gør dem mere sociale.

UNDERSØGELSENS HOVEDRESULTATER

- Unge fra økonomisk ressourcestærke familier har mere viden om, hvad der sker med deres personlige oplysninger på nettet end unge fra økonomisk ressourcetsvage familier.
- 83 pct. af de unge mener, at de lærer mange nye ting på nettet.
- 40 pct. af de unge synes, at sociale medier gør dem mere sociale.
- 17 pct. af de unge synes, at sociale medier gør dem mindre sociale.
- Jo mere populære de unge føler sig, jo mere positivt vurderer de sociale medier.
- 94 pct. af de unge har adgang til mindst én medieplatform på deres værelse.

UNGES BRUG AF TID PÅ DIGITALE MEDIER

Unge i 7. klasse har adgang til et meget varieret udbud af medieplatforme. En typisk 14-årig har en smartphone. Hun har adgang til tv, dvd- eller blu-ray-afspiller, spillekonsol, tablet og pc eller Mac i et fællesrum derhjemme. Derudover har hun tv, tablet og pc eller Mac på sit værelse. Hun bruger i alt to til tre timer dagligt på at være på nettet. Hun bruger en

til to timer på sociale medier, en til to timer på at se film og tv og en til to timer på at spille på computer, spillekonsol eller telefon (figur 1).

94 pct. af de unge i 7. klasse har adgang til mindst én medieplatform på deres værelse. 78 pct. har computer på værelset, og 70 pct. har tv (figur 2).

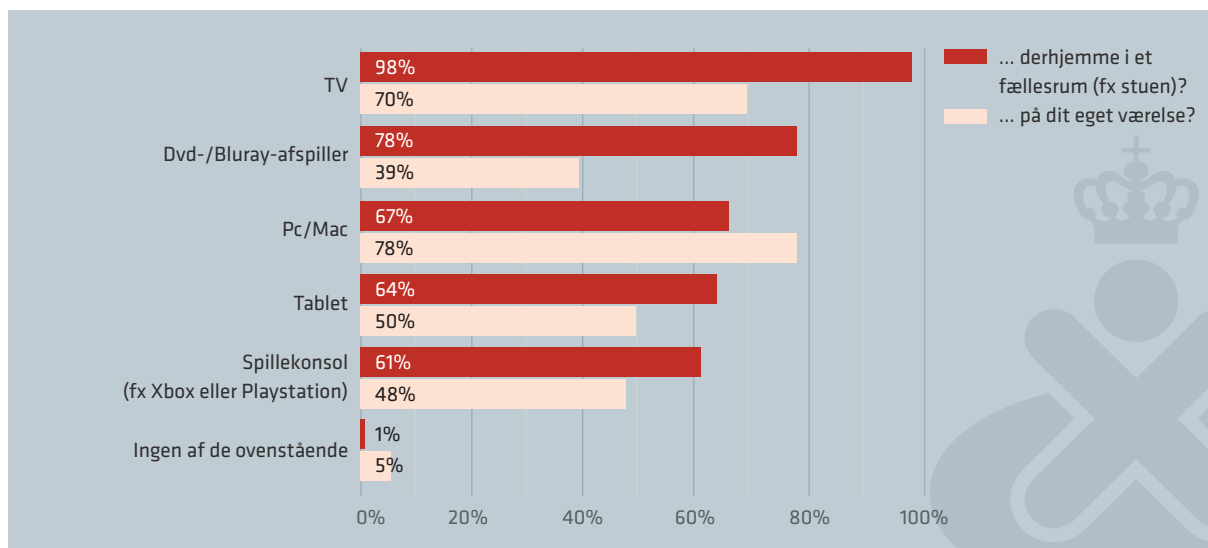
FIGUR 1: DEN TYPISKE UNGE MEDIEBRUGER

Analysen bygger på en spørgeskemaundersøgelse i Børnerådets Børne- og Ungepanel, som blev gennemført i maj/juni 2014, samt opfølgende gruppeinterview med 20 børn, der går i 8. klasse.

41 pct. af de unge, der har deltaget i spørgeskemaundersøgelsen, var i foråret 2014 13 år, 56 pct. var 14 år, og 3 pct. var 15 år. Vi betegner gruppen samlet set som 13-14-årige. Undersøgelsens metoder er beskrevet bagest i notatet.

FIGUR 2: MEDIEPLATFORME DERHJEMME OG PÅ VÆRELSET
HVLKE AF FØLGENDE HAR DU...

Antal svar: Derhjemme: 1.930, på værelset: 1.925.

” De fleste kan se tv på deres computer, så hvis de har en computer i stedet for tv, så gør det ikke den store forskel.

SIMON

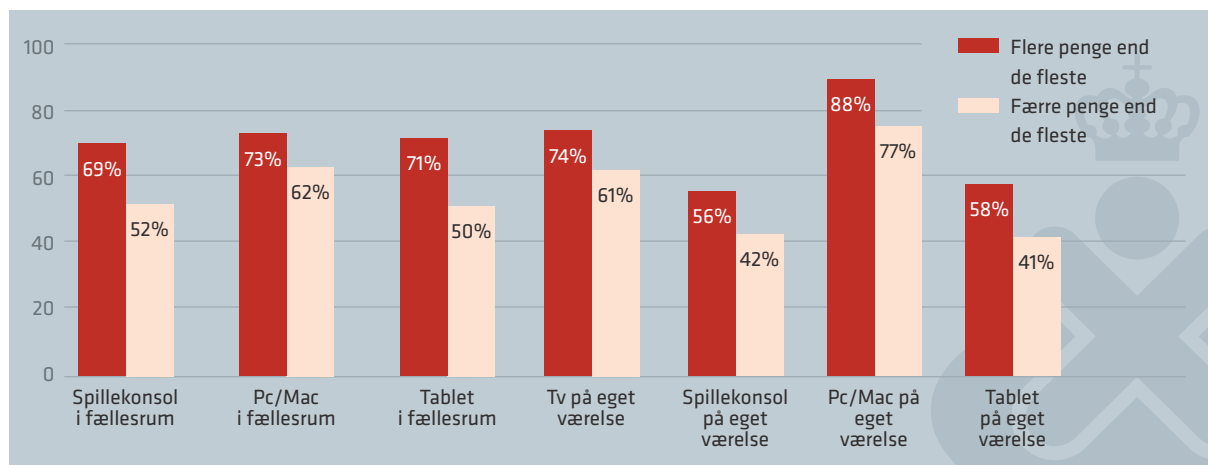
Det er vigtigt for de unge, at de har adgang til mange medieplatforme. Og selvom en stor gruppe har deres eget tv på værelset, er det alligevel vigtigst at have egen computer. Som Simon siger: ”De fleste kan se tv på deres computer, så hvis de har en computer i stedet for tv, så gør det ikke den store forskel.” Og Anna supplerer: ”Vi er gået fra de dage, hvor det kom i tv. Det har ændret sig til, at vi bare ser det, når vi har lyst på vores iPad.”

ULIGE ADGANG TIL MEDIER

Selvom de unge generelt har god adgang til forskellige digitale platforme, viser undersøgelsen en sammenhæng mellem adgang og familiens økonomi.

Vi har bedt de unge vurdere, om deres familie har lige mange, flere eller færre penge end de fleste andre familier. Krydser man deres svar med adgangen til platforme, viser der sig tydelige forskelle. Eksempelvis har 58 pct. af dem, som mener, at deres familie har flere penge end de fleste, en tablet på værelset, mens det kun gælder for 41 pct. af dem, som har færre penge end de fleste. 88 pct. af dem, der har flere penge end de fleste, har en computer på værelset, mens det kun er 77 pct. af dem, der mener, at deres familie har færre penge end de fleste (figur 3).

**FIGUR 3: ADGANG TIL MEDIER OG FAMILIENS ØKONOMI
ULIGHED I ADGANG TIL MEDIER**

Antal svar: Derhjemme: 1.930, på værelset: 1.925.

Det kan have stor betydning, at man ikke har adgang til computer, telefon eller tablet. Flere af de unge peger på de faglige konsekvenser, som Tobias siger: "Vi bruger den rigtigt meget i skolen for tiden. Men det er også bare meget dejligt at have en computer." Andre fortæller om risikoen for at være uden for socialt, hvis man ikke har de rigtige 'devices', fx Signe: "Det kan godt være, at de så ikke har de samme muligheder, som vi andre har. Det kan fx være, at de ikke ser de ting, som vi går og snakker om i skolen."

Undersøgelsen viser også, at der er en sammenhæng mellem de unges oplevelse af familiens økonomi og deres viden om de regler og markedsmekanismer, der eksisterer på nettet, fx i forhold til cookies og deling af oplysninger med tredjepart. Viden, der har betydning for, hvor gode de unge er til at beskytte deres privatliv, når de er online.

Vi har blandt andet spurgt de unge, om de kender til regler om, hvad firmaer må bruge deres billeder og oplysninger til. Her svarer 36 pct. af de unge, der oplever, at deres familie har flere penge end de fleste, at de ikke har hørt om dem. For de unge, der svarer, at de har færre penge end de fleste, er svarprocenten

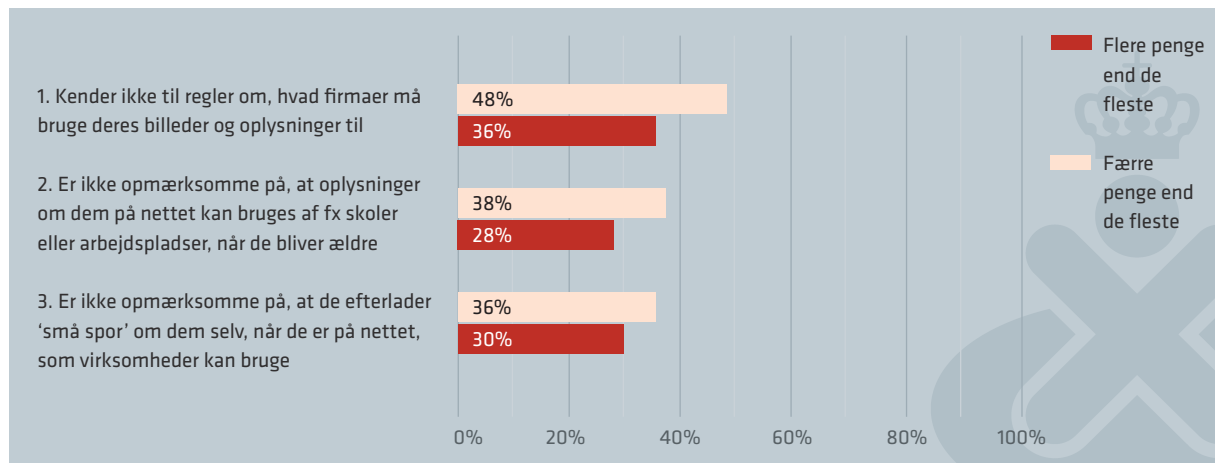
48. De unge er også blevet spurgt, om de er opmærksomme på, at oplysninger om dem på nettet kan bruges af fx skoler eller arbejdspladser, når de bliver ældre. Her svarer 28 pct. af de økonomisk ressourcestærke nej, mens det gælder for 38 pct. af de økonomiske resourcesvage (figur 4).

De unge har svært ved at forholde sig til emnet – måske fordi deres viden om det ikke er så høj – men nogle er også meget reflekterede omkring det. Andrea fortæller fx, at hun har truffet en beslutning om ikke at have billeder af sig selv på de sociale medier: "Det er lidt en blanding af, hvad man taler med sine forældre om. For så siger de: 'Når du skal ud og have et job, så kan den person, der skal ansætte dig finde billeder af dig på Facebook, hvor du er stiv.' Jeg tror bare, jeg har valgt helt at lade være med at lægge billeder af mig selv."

NETTET ER LÆRERIGT

De unge i undersøgelsen er blevet bedt om at forholde sig til nogle udsagn, som andre unge er kommet med om nettet. Svarene viser, at de unge generelt er positive over for nettets muligheder i forhold til læring og udvikling (figur 5).

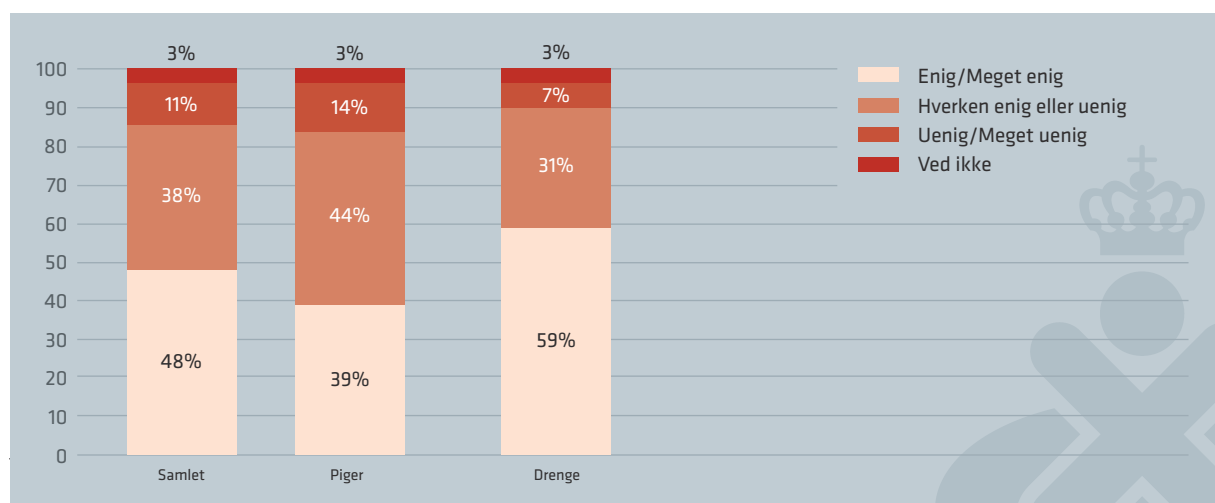
FIGUR 4: VIDEN OM COOKIES OG DELING AF 3.-PARTSOPLYSNINGER
VIDEN OM PRIVATLIV OG RETTIGHEDER PÅ NETTET

1. Antal svar: 1.588*, 2. Antal svar: 1.578*, 3. Antal svar: 1.601*

**Ved ikke' er udeladt

FIGUR 5: ER NETTET GODT FOR UNGE?
"INTERNETTET ER GODT FOR UNGE PÅ MIN ALDER"

Antal svar: 1.921

Fx mener knap halvdelen (48 pct.), at internettet er godt for unge på deres alder, mens kun 9 pct. er decideret uenige i dette udsagn. Forklaringen på, hvornår nettet ikke er godt for de unge, kan være, som Naja siger: "Der kan være mange rygter. Og så

kommer der ret tit ubehagelige videoer på Facebook, hvor de fx viser en kvinde fra et andet land, der bliver halshugget." Simone supplerer og fortæller om mobning: "Der er også tit sådan noget mere socialt. Fx et billede, der går rundt, hvor man skal gøre grin med

Der kan være mange rygter. Og så kommer der ret tit ubehagelige videoer på Facebook, hvor de fx viser en kvinde fra et andet land, der bliver halshugget.

NAJA

folk. Det er jo ikke et særligt godt budskab, at du skal gøre grin med mennesker, synes jeg.”

Der er flere drenge (59 pct.) end piger (39 pct.), der synes, at internettet er godt for unge. Der er også flere piger (14 pct.) end drenge (7 pct.), som er decideret uenige i, at nettet er godt for unge. En forklaring på kønsforskellen kan være, at flere piger end drenge oplever ubehagelige ting på nettet. Vi ved fra en tidligere undersøgelse i Børne- og Ungepanelet, at 52 pct. af pigerne og 41 pct. af drengene i 7. klasse har oplevet noget på nettet, som de ikke brød sig om¹.

En stor gruppe unge (38 pct.) tager ikke stilling til spørgsmålet om, hvorvidt nettet er godt for unge. Det afspejler måske et mere nuanceret syn på nettets fordele og ulemper.

De unge er også blevet bedt om at forholde sig til ud-sagnet: ”Jeg lærer mange nye ting på nettet,” og det er langt de fleste unge enige i – nemlig hele 83 pct. (figur 6). Kun 2 pct. er decideret uenige. Også her er der en kønsforskel, idet flere drenge (88 pct.) end piger (79 pct.) siger, at de lærer mange nye ting på nettet.

En stor gruppe af de unge mener, at drengene er mere positive over for nettets læringspotentiale end pigerne, fordi de spiller spil. Det fortæller William om: ”Det har måske noget at gøre med, at drenge spiller videospil, som ofte er på engelsk. Så derfor lærer de flere engelske ord.” Sara supplerer og fortæller, at muligheden for at se amerikanske serier også betyder noget for deres engelskkundskaber:

”Det kan godt være, at du i skolen lærer at bøje ordene og alt muligt. Men når du ser det, så lærer du noget om, hvordan du bruger sproget, når du taler det.”

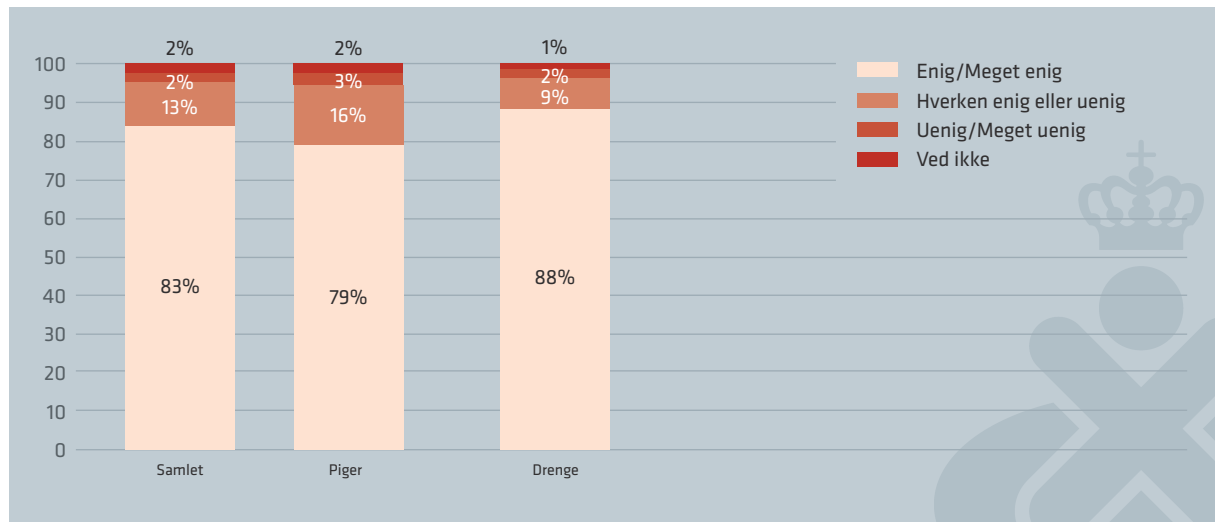
NYHEDER PÅ MANGE FORSKELLIGE MÅDER

De unge er blevet spurgt til, om de ser eller læser nyheder via de forskellige medieplatforme (figur 7). 83 pct. får nyheder fra mindst to forskellige platforme, og 67 pct. får fra mindst tre. Mobilten er det foretrukne medie til at læse nyheder. 27 pct. tjekker således nyheder på mobilen hver dag. På ugebasis er det derimod tv, der er den vigtigste kilde til nyheder for de unge. Der er nemlig 56 pct., der ser nyheder på tv op til flere gange om ugen. Trykte aviser bruges mindst, og 7 pct. ser/læser aldrig nyheder.

De unge har et meget bredt nyhedsbegreb; nyheder kan både være noget på deres facebookvæg (fx opdateringer fra venner), gossipsider, sportssider, ugeblade og nyhedshistorier fra dagblade eller avisers websider. Som Johan fortæller: ”Nyheder, det kan være, hvis der er sket noget i sport, eller der er en, der har vundet i Lotto.” Flere af de unge fortæller også, at de har ’liket’ et nyhedssite – oftest B.T. og Ekstra Bladet – og derfor får deres nyhedsstrøm fra Facebook. Alberte fortæller, at det indimellem kan føles som om, man bliver bombarderet med nyheder, man måske ikke har lyst til at se eller læse, når man får dem på Facebook: ”Man kan blive rigtigt bange, hvis der står noget om ebola eller sådan noget. Så tror man, det kommer til Danmark.” Og Liv supplerer: ”Jeg hader det, der står på Facebook. Når der kommer sådan noget drabeligt noget, så kan jeg godt blive lidt bange.”

¹ Børneindblik 4: *Ubehagelig oplevelser er en del af mange børns liv på nettet* (Børnerådet 2014).

FIGUR 6: NETTETS LÆRINGSPOTENTIALE
 "JEG LÆRER MANGE NYE TING PÅ INTERNETTET"

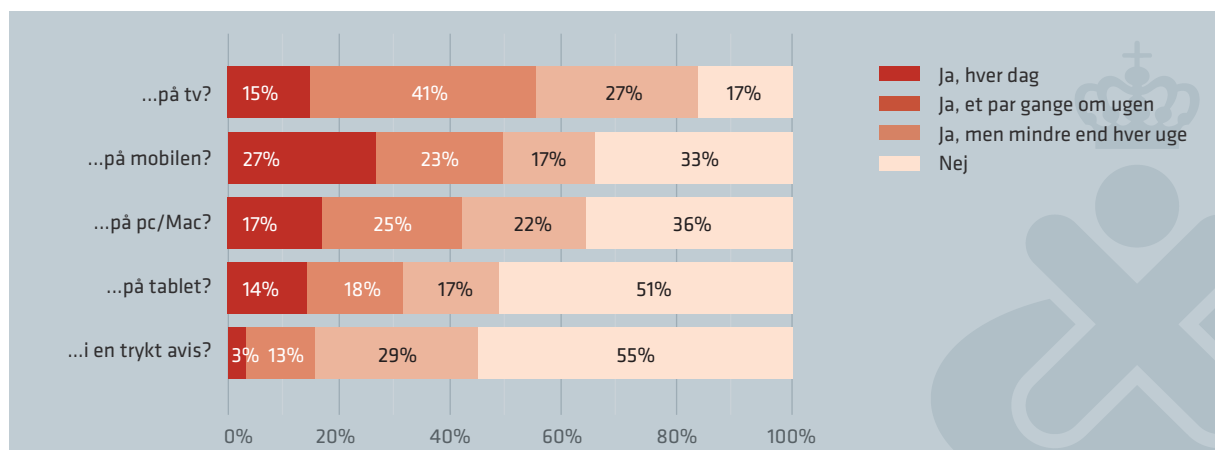
Antal svar: 1.921

Man kan blive rigtig bange, hvis der står noget om ebola eller sådan noget. Så tror man, det kommer til Danmark.

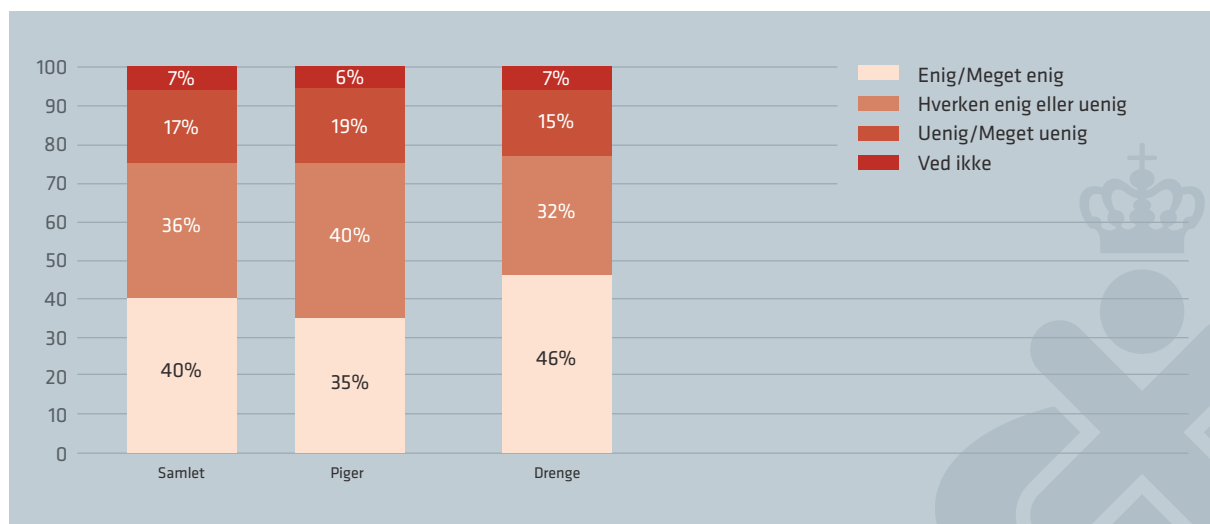
ALBERTE

FIGUR 7: NYHEDER PÅ FORSKELLIGE PLATFORME
 SER/LÆSER DU NYHEDER...

Antal svar: 1.913

FIGUR 8: SOCIALE MEDIER OG UNGES SOCIALE LIV
 "SOCIALE MEDIER GØR MIG MERE SOCIAL"

Antal svar: 1.921

Du har ligesom alle dine venner i lommen. Du kan altid komme i kontakt med dem eller aftale at mødes.

LINE

SOCIALE MEDIER BIDRAGER TIL DET SOCIALE LIV

De 13-14-årige synes over en bred kam, at sociale medier er et positivt bidrag til deres sociale liv. Som Line siger: "Du har ligesom alle dine venner i lommen. Du kan altid komme i kontakt med dem eller aftale at mødes."

40 pct. mener, at de bliver mere sociale af at være på sociale medier, mens 17 pct. ikke synes, at sociale medier gør dem mere sociale. Der er flere drenge (46 pct.) end piger (35 pct.), der mener, at sociale medier gøre dem mere sociale (figur 8).

Mange af de unge fremhæver, hvordan de sociale medier er med til at forstærke deres sociale liv. Det kan fx betyde, at man nemmere kan følge med i andres liv, som Johanne fortæller: "Man ser, hvad de

andre laver, hvis de lægger et billede op. Hvor de er henne, og hvad de laver. Hvis de har bagt en kage eller sådan noget." Og Sara supplerer: "Når man sidder og snakker med nogen, så siger de: 'Ej! Ved du, hvem den person er?' Og så ved man det, fordi man har set et billede på Facebook, men man kender ikke personen. Det synes jeg er meget rart – at vi kan sidde og snakke om de samme personer."

Omvendt er der også en del, der mener, at sociale medier kan være med til at skabe distance, når man er fysisk sammen: "Hvis du står og snakker med en person, og du så går på din mobil, så er du ikke social mere. Men hvis du alligevel sidder på dit værelse, så kan du følge med i, hvad dine venner laver," forklarer Andrea.

METODE: HVORDAN HAR VI LAVET UNDERSØGELSEN?

KVANTITATIV DEL

De kvantitative data er resultatet af anden spørgeskemaundersøgelse i Børnerådets Børne- og Ungepanel. Første undersøgelse handlede om livet i 7. klasse. Den anden undersøgelse kalder vi 'Unge og medier'. I den undersøger vi, hvordan unge bruger og forholder sig til medier.

Panelet består af 2.683 elever fra 7. – nu 8. – klasse fra 110 klasser fra almenområdet og 11 klasser fra specialområdet fordelt over hele landet¹. 1.932 unge har svaret på spørgeskema. Det giver en svarprocent på 72. Klasserne er en del af et tilfældigt udtræk foretaget af Danmarks Pædagogiske Universitet.

Der er lidt flere piger, der har svaret på spørgeskemaet (52,2 pct.), end der er piger blandt børn i 7. klasse på landsplan (49,1 pct.). Forskellen er statistisk signifikant, hvilket betyder, at man i læsningen af resultaterne bør holde sig for øje, at pigerne er en anelse overrepræsenterede.

Alle sammenhænge i analysen er statistisk signifikante. De er chi-testet og har en p-værdi under 0,05.

KVALITATIV DEL

Vi har gennemført fire uddybende gruppeinterview med i alt 20 elever fra 8. klasse på to forskellige skoler.

Alle navne er ændrede i rapporten af hensyn til anonymitet. Citater kan være tilpasset af hensyn til læsbarhed. Interviewene varede 30-50 min. og var semistrukturerede med en interviewguide, som tog udgangspunkt i resultaterne fra spørgeskemaundersøgelsen. Interviewene handlede om at få de unges forklaringer på resultaterne samt at komme med eksempler fra deres eget liv.

1 Det er ikke alle specialskoler, der er organiseret omkring klasse-trin. I de tilfælde, hvor en udvalgt skole ikke har 7. klassetrin, har lærerne på skolen udvalgt en gruppe børn, der er vurderet alderssvarende. Alle specialklasser har haft spørgeskemaet til gennemlæsning og vurderet det egnet til deres netop deres børn og deres særlige behov.